

Landets statsforvaltere

Deres ref.: 2022/13553
Vår ref.: 24/16014-5
Saksbehandler: Ann-Kristin Wassvik
Dato: 22.09.2024

*Dette er en kopi. Originalbrevet er sendt til STATSFORVALTEREN I
VESTLAND.....*

.....

Statsforvaltaren i Vestland - Lovfortolkning - Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 andre ledd mv. - Krav om bruk av utstyr og hjelpemidler ved behov for praktisk bistand

Helsedirektoratet viser til brev fra Statsforvaltaren i Vestfold datert 15.11.2022, med spørsmål om kommunen kan kreve at brukere som søker om praktisk bistand har eller kjøper robotstøvsuger. Bakgrunnen for henvendelsen er et spørsmål som Statsforvalteren har mottatt fra Gloppen kommune.

Helsedirektoratet beklager lang saksbehandlingstid, og viser til tidligere kontakt om dette.

Nærmere om henvendelsen

Statsforvalteren skriver i brevet at robotstøvsuger i senere år har blitt et relativt vanlig hjelpemiddel i private hjem. Slik Statsforvalteren ser det, kan det synes urimelig at en bruker som ikke ønsker å kjøpe robotstøvsuger for å dekke noe av rengjøringsbehovet, skal kunne kreve at kommunen bruker av sine knappe ressurser til å utføre denne arbeidsoppgaven.

Statsforvalteren viser til den ulovfestede vilkårlæren, hvoretter det ikke kan settes vilkår som innskrenker pasient eller brukers rett til et lovfestet minstenivå av tjenester. Statsforvalteren viser også til at robotstøvsuger tidligere har blitt ansett som velferdsteknologi, og til de føringene som er gitt om egenbetaling mv. på dette området. Videre viser Statsforvalter til at ulike kommuner har ulik praksis på området.

Statsforvalteren ber Helsedirektoratet avklare om kommunen kan kreve at de som søker om praktisk bistand kjøper seg teknologiske hjelpemidler som f.eks. robotstøvsuger, dersom personen kan gjøre bruk av det aktuelle hjelpemiddelet, og hjelpemiddelet egner seg for bruk i personens hjem. Videre ber Statsforvalteren Helsedirektoratet avklare om kommunen kan kreve at de som mottar praktisk bistand, men som selv ikke er i stand til å bruke robotstøvsuger, likevel kjøper en robotstøvsuger som kommunens personell kan bruke ved rengjøring av hjemmet.

Helsedirektoratets vurdering

Helsedirektoratet

Avdeling for helserett

Ann-Kristin Wassvik

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4 • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 andre ledd har pasient og bruker rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester fra kommunen. Blant de tjenestene som kan være aktuelle, er personlig assistanse i form av praktisk bistand, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 2-1a. Praktisk bistand er tjenester til personer som på grunn av alder, sykdom, funksjonsnedsettelse eller annet trenger hjelp til nødvendige daglige gjøremål, fortrinnsvis i hjemmet.

I vurderingen av hvilken type bistand en person har behov for, og i hvilket omfang, må det bl.a. tas stilling til hvilke av dagliglivets gjøremål personen kan utføre selv. I denne vurderingen er det relevant å se hen til utstyr og hjelpemidler som er vanlig tilgjengelige på markedet, og som ev. kan gjøre brukeren mer selvhjulpent. Et slikt hjelpemiddel vil f.eks. kunne være robotstøvsuger. Andre – og enda mer vanlige – hjelpemidler som brukere med nedsatt funksjonsevne må forventes å ha i hjemmet og bruke så lenge det går, er f.eks. vaskemaskin og oppvaskmaskin.

En forutsetning for at kommunen kan forvente at brukeren gjør bruk av et bestemt hjelpemiddel, er at det aktuelle hjelpemiddelet er enkelt tilgjengelig for personen, og at det er egnet for personen og i personens hjem. Hvor egnet f.eks. en robotstøvsuger vil være, vil avhenge både av leilighetens/boligens beskaffenhet og brukers forutsetninger. Hvis boligens beskaffenhet mv. er slik at robotstøvsuger må antas vesentlig å redusere behovet for praktisk bistand til gulv rengjøring, må kommunen kunne forvente at brukeren tar i bruk robotstøvsuger, og ev. oppfordre brukeren til dette.

Ved vurderingen av hvor aktuelt det er med robotstøvsuger, må det ses hen til at mange tjenestemottakere kan tenkes å bo steder der en robotstøvsuger vil kreve svært mye "hjelp" og tilrettelegging. Mange eldre boliger kan ha trapper/etasjer og høye terskler. Også i mer moderne og lettstelte hjem kan robotstøvsugeren sette seg fast og trenge hjelp for å komme seg videre, og den må tømmes og renses relativt hyppig. Det må vurderes om brukeren kan klare dette.

Det bør videre ses hen til at absolutte krav fungerer dårlig der målet bør være å få til et godt samarbeid. Hvis en bruker motsetter seg å forsøke bruk av robotstøvsuger, noe som må antas kun å skje i unntakstilfeller, bør kommunen ta seg tid til å vise personen hvordan utstyret brukes og hvordan det kan være til hjelp. Vi er kjent med at enkelte kommuner har robotstøvsugere som kan brukes for bl.a. dette formålet og/eller kan lånes ut slik at brukeren kan prøve ut robotstøvsuger før en anskaffelse besluttes.

Brukeren bør også gjøres kjent med at heller ikke tjenesten praktisk bistand er gratis, og at å kjøpe en robotstøvsuger derfor – som regel – vil utgjøre en besparelse over tid. Har brukeren knapp økonomi og robotstøvsuger vil være en betydelig utgift for vedkommende, og funksjonsnedsettelsen er varig, antas at kommunen kan vurdere om det ev. kan gis støtte til kjøp av robotstøvsuger etter sosialtjenesteloven § 19.

Hvis ovennevnte forsøk på å løse saken ikke fører fram, og det er klart at robotstøvsuger ville vært et godt og egnet hjelpemiddel, vurderer Helsedirektoratet at en bruker som ikke er villig til å ta i bruk robotstøvsuger for å være mest mulig selvhjulpent - heller ikke der kommunen tilbyr bistand og veiledning for å komme i gang - ikke kan kreve at kommunen skal utføre de oppgavene som personen selv kunne klart ved bruk slike hjelpemidler. Vi viser her til Prop.86 L

(2013-2014) kap. 4, hvor det i siste avsnitt framgår at brukere av helse- og omsorgstjenester må forventes å benytte seg av seg tilrettelagte tilbud innenfor varehandel, transport osv. Det samme må etter Helsedirektoratets vurdering også gjelde for nye husholdningshjelpemidler mv. som følge av teknologisk utvikling, når disse blir tatt i alminnelig bruk i befolkningen.

Til spørsmålet om kommunen kan kreve at brukere som mottar praktisk bistand til renhold av gulv stiller en robotstøvsuger til rådighet for kommunens personell, vil dette avhenge av situasjonen. Dersom boligen er godt tilrettelagt for effektiv bruk av robotstøvsuger, vil det etter en konkret vurdering anses rimelig å kreve at brukeren anskaffer en robotstøvsuger, i stedet for at kommunens personell skal rengjøre gulvet manuelt. Kravet om robotstøvsuger vil i så fall ikke være å anse som et forvaltningsrettslig vilkår, men vil omfattes av brukerens grunnleggende plikt til – innenfor rimelige rammer – å tilrettelegge for en smidig og effektiv tjenesteutøvelse. Som nevnt ovenfor må dette også i de fleste tilfeller forventes å kunne utgjøre en økonomisk besparelse for brukeren på sikt.

Helsedirektoratet håper at dette er oppklarende.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Ann-Kristin Wassvik
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
STATENS HELSETILSYN; Landets statsforvaltere